

**M. Mercè Roca,
un clima líric**

Quan apareguin aquest any les novel·les amb què *Ma. Mercè Roca* ha plantat la seva bandera en el panorama literari, els lectors que la publicitat dels premis genera tindran l'oportunitat de sancionar la justesa d'uns jurats prestigiosos; els que ja hem llegit els seus dos llibres de narracions publicats (*Sort que hi ha l'horitzó*, *Ben estret*) n'estàvem segurs: la irresistible ascensió de la gironina no és una flor hivernal.

La qualitat essencial de la seva narrativa és la capacitat que té de convertir aspectes molt concrets de la vida diària en un clima, una mena de boira lírica que s'instal·la en el lector amb un curiós

—i paradoxal— efecte abstracte.

Les seves narracions curtes són, efectivament, una exploració de la psicologia d'uns personatges, normalment femenins, feta amb tècniques que defugen els recursos intel·lectualistes de la novel·la psicològica moderna. Sense ruptures sintàctiques ni afany d'automatisme mental, sinó amb un estil auster i àgil, amb uns mitjans que sorprenen per la senzillesa i amb una fidelitat radical, obsessiva, a la realitat, al quotidià. Una trampa que sedueix el lector amb la facilitat aparent, l'empresona en la teranyina de les sensacions i acaba embolcallant-lo de lirisme.

Per aconseguir aquest efecte equívoc, associa a la vivència psicològica elements de la realitat exterior (naturalesa, ciutat, entorn laboral o domèstic) de manera que la vella comunió romàntica entre paisatge exterior i interior esdevé aquí el motor estructural: és així com l'aranya fila el laberint. El resultat és d'una versemblança diàfana: una diàleg entre realitat i estat anímic del personatge que acaba destil·lant sentiments ambigus on amor i desamor esborren fronteres, es fonen acció i repòs, malenconia i ruptura, vida i pressentiment de mort.

Darrera de la facilitat, que algú podria trobar plana però que és enganysosa, s'oculta un esforç de depuració, quasi maniàtica, de tot el que signifiqui concessió a la pirotècnia retòrica. Res no pot distreure aquests ulls de lupa que amplifiquen la realitat petita i fotografien fragments d'ànima.

ANTONI PUIGVERT

Papers eixuts

Els papers s'han acabat amb l'any. Pel desembre van treure l'últim al carrer, i després va venir la polèmica. Els artífexs dels Papers (en Pascuet, en Valls, l'Anglada, en Ferrerós i companyia) guanyen un premi i els d'Hora Nova (amb un inefable sentiment de marassa) diuen que el premi és seu. Els d'Hora Nova —per entendre'ns— eren la capsa de cartró que embolcalla l'aroma dels bombons, i els bombons eren els Papers.

Els dels Papers juguen net i tornen els calés del premi. Els d'Hora Nova s'enfaden i xisclen. Els dels Papers es defensen i fan cartes als diaris i demostren que són dignes i honorables. Com que no estan per trifulques provincianes, posen els fonaments d'una nova revista que ja anaven cobant des de feia temps, l'Empordà Federal.

Llegir els Papers, trobar-los enmig de l'Hora Nova era, com ha dit en Narcís-Jordi Aragó, un "joc eròtic". I és cert. Els Papers han estat una demostració d'obra ben feta. Sense ganes de salvar cap pàtria, sense ambicions d'aixecar el país ("Jo escric perquè la gent es diverteixi. També em llegeix gent que no és del país català" deia en Ferrater), amb l'excitació d'escriure i oferir cultura. I prou. Un joc eròtic, il·lustrat, civil, considerable i no gens petulant. Un exercici fet amb traça per ensenyar-nos que les utopies —morades i moderades— encara són possibles.

JOSEP M. FONALLERAS

Ensenyar a manifestar-se

Un país, pel sol fet d'ésser democràtic no garanteix pas necessàriament una educació democràtica. Malgrat que ara ja tinguem als Centres òrgans de gestió constituïts després d'unes eleccions, pot molt ben ésser que a les aules i a la mateixa organització interna el tarannà hi sigui autoritari.

Parlem d'ensenyar a manifestar-se pels carrers. Però "manifestar-se" i aprendre a fer-ho és una tasca que no s'ha de resoldre pas únicament en casos d'emergència. Ensenyar i practicar la democràcia és una tasca que ha d'esdevenir permanent en educació.

De fet, les institucions que incideixen directament sobre l'escola s'han preocupat molt poc que els alumnes puguin practicar i adquirir hàbits democràtics. Tot queda en lliçons teòriques ocasionals o d'història.

Perquè hem de convenir que no hi ha educació sense esforç personal. No hi ha educació sense pràctica constant. Per això l'educació per la democràcia no podrà ésser mai una lliçó sobre el paper. Ha d'ésser una vivència constant, un aprenentatge viscut, una pràctica diària, una possibilitat de manifestar-se constantment a través de canals ordinaris que ha de facilitar la mateixa institució-escola.

En aquest sentit, cal que als Centres hi hagi reglamentada una assemblea general amb les seves competències (potser poques, però suficients), unes comissions que puguin elaborar propostes, unes assemblees de classes, etc... Cal que l'alumne sàpiga que té unes vies de manifestació d'opinions, projectes i greuges (i alhora d'acceptació de responsabilitats) proposats pel mateix Centre: Cal que tingui clar que no haurà de provocar situacions límit per a fer-se escoltar.

Manifestar-se pel carrer és tota una altra qüestió. El que és evident és que si la pràctica democràtica és una cosa normal a les escoles i centres educatius, no caldrà preocupar-nos gaire per com faran les manifestacions els nostres estudiants. Tots n'hem fet alguna vegada i bé que ens hem organitzat perquè sortissin bé. Deixem que ells també les facin a la seva manera, que tothom ha estat assembleari algun dia.

A. DOMÈNECH I ROCA

J. Ponsatí, ara i en els JJ.OO'92

Entre els pocs artistes nostrats que s'esmercen en la rigorosa recerca escultòrica, pensem que s'hi troba en *Josep Ponsatí*.

La seva tasca és com la del corredor de fons, en la solitud dels entrenaments, quan també, en el seu torn, l'artista s'aïlla en la seva introspecció personal, que pot durar temporades dilatades, com l'atleta en la seva preparació d'élite.

El corredor de fons, quan arriba el dia de la cursa, s'ho juga tot a una carta, en un breu crono, davant del públic, amb l'extensió de la TV si la prova s'ho val. Després, en resten els vídeos i reportatges.

Semblantment, Ponsatí, quan arriba el dia del muntatge i enlairament dels seus inflables escultòrics, en aquells instants s'ho juga també tot a una carta, davant del públic. En el seu cas també la TV, el vídeo i un bon catàleg i documentació són bàsics, car els seus muntatges són de pressupost alt i vida efímera en l'espai i resten solament en la documentació el testimoni de les hores d'esclat i joia de la seva aportació artística.

Com l'atleta, a Ponsatí li pot sortir més bé o no tan bé la seva cursa. Ambdós depenen en bona part de la climatologia i del bon estat dels materials que emprin en la prova. Pensem que paga la pena que el públic d'aquí tingui ocasió de poder seguir en viu les activitats de Ponsatí, com les que amb encert s'han presentat en el *Museu de Girona*, o sobretot com la del seu projecte a l'interior de la *catedral*.

Però, anant més enllà, nosaltres som dels qui creiem que a Ponsatí se l'hauria de tenir molt en compte amb motiu dels JJ.OO.'92, en les proves del nostre rodal:

Davant de l'audiència televisiva mundial, els seus inflables escultòrics poden fer un goig espatarrant, quan contrastin la seva plàstica amb la dels paisatges d'*Empúries* —quan desembarqui la flama—, de l'*estany de Banyoles* —poble de l'artista i seu de les regates de rem i potser de les proves d'esquí nàutic—, i de *Roses* o *Palamós*, si hi fan la vela. Alhora, els seus inflables podrien ser una gran fita visual a les sortides de l'autopista a *Girona* i *Figueres*, vers *Banyoles* i la *Costa Brava*, durant les diades olímpiques.

JORDI GIMFERRER

El part d'una Fundació

Un congrés sobre la història dels jueus a Girona serviria per presentar en societat la flamant fundació Bonastruc de Porta, síntesi d'aportacions oficials i privades i exponent de la voluntat conjunta de promoure i desenvolupar l'important patrimoni hebreu gironí. La fundació és el fruit de mil i una reunions encaminades a desfer el cabdell de la presència jueva a Girona i especialment a determinar com s'ha d'administrar la recuperació d'aquests vestigis. Finalment, la conjunció de Generalitat, Ajuntament, Diputació i els Amics del Call i d'Isaac el Cec ha permès enfilat l'agulla del futur. Paral·lelament, alguns ja han desenterrat la destralt de guerra a la recerca del protagonisme, volent-se autodenominar salvadors *urbi et orbi* del barri jueu de Girona. Les guerres soterrades que dificultaven el part de la fundació no s'han pas apaivagat del tot. En darrer terme, però, l'interès conjunt de constituir a Girona un centre d'estudis jueu d'àmbit internacional superarà totes aquestes mesquineses humanes, deixant cada cosa i cada home en el seu lloc. Perquè poques iniciatives generades a l'entorn de Girona han desencadenat una allau tan brutal d'intervencions. Des del romanticisme utòpic d'en Josep Tarrés, fins a l'habilitat dialèctica d'un Francesc Vicens, passant pel pragmatisme d'en Joaquim Nadal o el desig de ser-hi d'en Joan Saqués, tothom hi ha dit i fet la seva. I ja se sap que quan hi ha tants caps, el repartiment de barrets sol ser anàrquic. Amb bona voluntat pressuposada tothom estirava les despulles del pobre Isaac cap al seu terreny i no l'han convertit en un nyap per pur miracle, ben segur atribuïble al passat religiós del lloc.

La celebració els pròxims dies 23, 24 i 25 d'abril d'un congrés sobre la història dels jueus a Girona, serà la prova de foc de la nova fundació. El moment clau per a determinar si aquesta eina funciona o no. En Bonastruc de Porta, des del llim que li atorga la seva condició de rabí de l'ajama gironina, vetllarà perquè els nous cabalistes es conjurin per retornar al call gironí l'esplendor del passat.

RAMON ROVIRA

Un Carnaval de transició

Fa deu anys, tot just encetada la transició, en l'incert parèntesi *transfranquista*, entre altres coses que semblaven assequibles, l'Assemblea Democràtica d'artistes de Girona organitzà una mostra reivindicativa del Carnaval. Hi havia qüestions pendents més greus, segurament, però hom també tenia ganes de divertir-se i la llarga prohibició havia mitificat completament la saludable disbauxa d'unes festes d'ample contingut satíric (àdhuc grotesc) i popular.

L'ADAC ho tenia bé. Disposava de les sales municipals, materialment "ocupades" a l'ajuntament pre-democràtic encapçalat pel desconcertat batlle Ribot. Es reuní a la "Fidel Aguilar" la parella de gegants de Girona, tota la faràndula composta dels cap-grossos, la magnífica "gallina" que havia presidit la "Marxa de la llibertat" i una col·lecció de màscares fetes per escolars. Ja era un material d'una densitat suficient com per embadalir els visitants (i els mateixos organitzadors). Hom hi afegí els dos gegants confeccionats a Ordis, sota la tutela de la ceramista Maria Crehuet. I, comptant amb la col·laboració de la brigada municipal, s'anà a Olot a buscar-hi una peça enorme i singular: Toni Agustí havia fet un ninot de grans dimensions completament del'rant, una penjarella d'objectes, atributs i robes, impossible c'ajeure en la plataforma descoberta del camió. Convenientment estacat, l'imponent i bigarrat tòtem féu el viatge d'Olot a Girona a les envistes, cridant l'atenció tot el recorregut. L'exposició desbordà la sala i es dugué la Festa a la Rambla —el seu lloc idoni— amb la divertida participació dels gironins.

Posteriorment, sembla com si els Carnestoltes haguessin perdut l'empenta, el frenesí, l'espontaneïtat que, històricament, hom els atorga. De festes d'accentuada desinhibició, de tolerada transgressió, semblen haver esdevingut moderades i domesticades petites gresques. Recuperades per les comercials sales de festes: atentes, tot al llarg de l'any, a programar i cloure entre quatre parets allò que originàriament i comunitàriament tenia lloc a l'aire lliure.

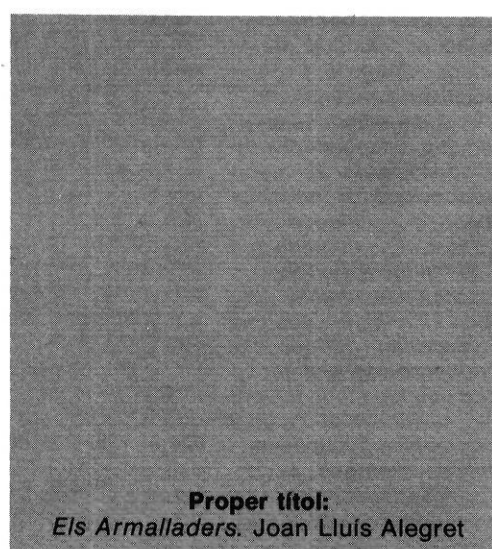
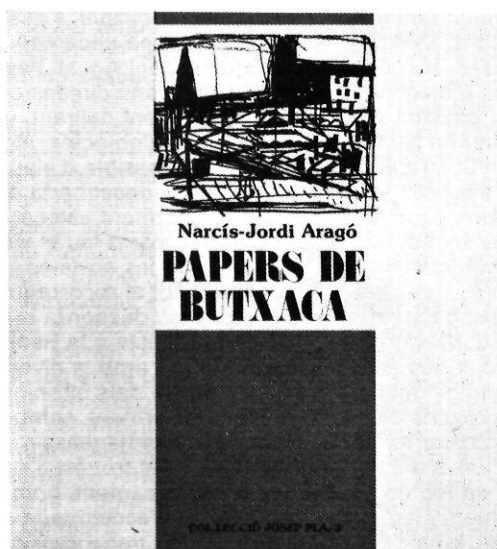
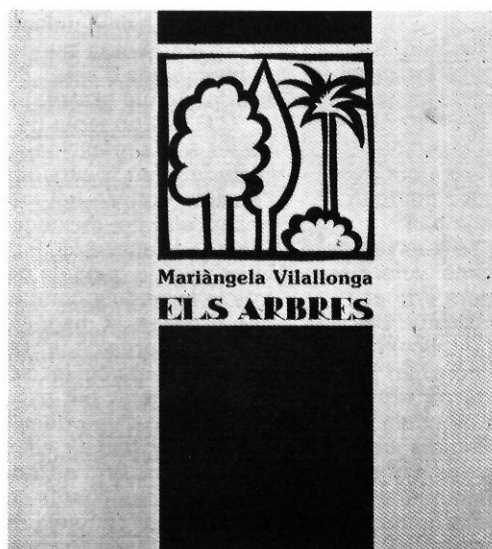
ENRIC MARQUÈS

ART

CULTURA

COSTUMS

Entre el periodisme i la literatura

COL·LECCIÓ JOSEP PLA

Servei d'Estudis, Documentació i Informació
Pujada de Sant Martí, 5 – Tel. 20 57 00, ap. cor. 11-17080 GIRONA